

УДК 378.14

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.3.1.12>

Н. А. ОЛІЙНИК

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри початкової освіти,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна
Електронна пошта: natalia.oliinuk0480@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-9340-4378>*

Н. М. ТРАЧУК

*асистент кафедри початкової освіти,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна
Електронна пошта: vi090394onn@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-1716-7029>*

ПРАКСЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю підвищення результативності педагогічної діяльності, якісного виконання трудових функцій педагога, що пропонуються відповідно до професійного стандарту вчителя. Метою статті є з'ясування сутності праксеологічної педагогічної діяльності педагогів. Проаналізовано досвід провідних науковців щодо професійної підготовки педагогів на засадах праксеологічного підходу. Показані результати емпіричного дослідження праксеологічних компонентів у професійній діяльності педагогів Вінницьких шкіл. Конкретизовано змістові праксеологічні аспекти, які характеризують зміст професійної діяльності педагога: поняття, що розкривають ідеальний образ діяльності (якість, успішність, продуктивність, результативність, ефективність); інструментальні поняття (самооцінка, педагогічна рефлексія, педагогічний аналіз); властивості успішності дій (доцільність, цілеспрямованість, проєктивність, конструктивність, технологічність, методичність, інструментальність, практичність, осмисленість); способи нормування і регламентації педагогічної активності (закони, принципи, підходи, програми, плани); повнота і досконалість структури педагогічної діяльності (цілі і завдання, методи, засоби, форми, результати); організаційно-процесуальна сторона педагогічної поведінки (стратегія педагогічної діяльності; логіка педагогічної діяльності, педагогічна тактика; професійні дії; методика; технологічні процедури; педагогічна техніка); специфіка педагогічної взаємодії, професійно-педагогічна позиція. Акцентовано увагу на необхідності обґрунтування інноваційних шляхів реалізації праксеологічної підготовки педагогів, обмін досвідом педагогів та науковців. Галузь застосування результатів: сфера основної загальної освіти, вищої педагогічної освіти, підвищення професійної майстерності та кваліфікації.

Ключові слова: педагог, компетентність, праксеологія, праксеологічні аспекти, педагогічна діяльність.

Постановка проблеми. Інтеграційні світові процеси зумовлюють пошук ефективних шляхів вдосконалення національних освітніх систем, підвищення якості вищої освіти, модернізації змісту підготовки фахівців, її організації відповідно до вимог ринку праці та викликів сучасного динамічного суспільства. Одним із важливих чинників удосконалення освітнього процесу є оптимізація професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема й учителів, щодо ефективного виконання професійної діяльності. Основою такої підготовки є формування у педагогів готовності до виконання продуктивної педагогічної діяльності, що передба-

чає праксеологічний складник та базується на праксеологічному підході у процесі професійної підготовки. В галузі освіти цього ж вимагають державні освітні стандарти [Державні стандарти освіти : 2019], що мають в своїй основі системно-дієвий підхід, а також Професійний стандарт вчителя, який передбачає виконання обов'язкових професійних функцій і дій. Саме тому останнім часом посилюється дослідницький інтерес до нового підходу в теоретичній педагогіці і освітній практиці – праксеологічний. Під праксеологічним підходом розуміється система концептуальних положень і технологічних компонентів, які акцентують

на таких характеристиках діяльності, як якість, результативність, доцільність, ефективність, технологічність.

Актуальність досліджуваної проблеми зумовлена низкою суперечностей, що існують у системі професійної підготовки педагогів і виявляються між:

- сучасними світовими тенденціями розвитку Європейської освіти і станом та характером освіти України;

- назрілими вимогами, що постають перед українським суспільством щодо освіти, та рівнем праксеологічної підготовки педагогів;

- оновленням змісту і якості педагогічної освіти і недостатньою розробленістю теоретичних та методологічних засад проблеми що досліджується.

Аналіз попередніх досліджень. Як загальна методологія розгляду способів та методів діяльності (розумової) з точки зору їх результативності та ефективності праксеологія виникла на початку ХХ ст. Якщо суб'єкт володіє прийомами, способами, засобами діяльності, то він має можливість ефективно їх використовувати [Майборода : 31]. У ХХІ ст. праксеологічні ідеї знаходять своє відображення у прикладних та гуманітарних науках, в тому числі і у педагогіці. Це ергономіка, загальна теорія систем Людвіга фон Берталанфі, наукова організація праці А. Гастева і оптимізація в навчанні Ю. Бабанського [Малихін : 72–77]. Ускладнення педагогічної праці і неминучість підвищення ступеня його осмисленості актуалізують застосування праксеологічної методології в педагогіці як діяльності.

У педагогіці праксеологічний підхід вивчався І. Колесниковою та Є. Титовим, які у своїх роботах розглядали окремі аспекти використання праксеологічного підходу у вирішенні проблем професійної підготовки кадрів, такі як: праксеологічні основи педагогічної діяльності; роль і місце праксеології у вирішенні проблем підвищення якості вищої освіти; можливості використання ідей праксеології в організації дослідницької діяльності студентів; особливості застосування праксеологічного підходу для формування здатності майбутнього фахівця до професійно-педагогічної самооцінки; можливості праксеологічного підходу щодо вдосконалення підготовки фахівців в системі

безперервної освіти. [Колесникова : 58]. Науковець О. Янкович акцентувала на особливостях застосування праксеологічного підходу для формування здатності майбутнього вчителя до професійно-педагогічної самооцінки. У своїх дослідженнях А. Малихін вказував на діапазон можливостей праксеологічного підходу щодо вдосконалення методичної підготовки вчителів технолога. Польські дослідники в галузі освіти (E. Sałata, Cz. Vanach) наголошують на важливості формування праксеологічних компетенцій у процесі підготовки майбутніх вчителів до ефективної професійної діяльності.

Мета роботи – розкрити сутність праксеологічної педагогічної діяльності педагогів. **Методи дослідження.** Досліджуючи питання праксеологічної характеристики педагогічної діяльності, ми використали ряд методів наукового дослідження. Головні методи дослідження окресленої проблеми: частково історичний – для відображення питання праксеологічного підходу у процесі педагогічної діяльності; індуктивно-дедуктивний, що дозволяє відокремити поняття праксеології від загального, як-от: реалізації завдань, функцій праксеологічного підходу. Логічний метод уможливив послідовно розчленувати матеріал наукового пошуку на смислові фрагменти, такий науковий метод, як аналіз допоміг визначити головні праксеологічні аспекти професійної активності педагога. Метод спіралі відображає поступове розгортання ознак аналізованого питання, а також узагальнень проблеми. Емпіричний метод дав змогу перевірити значення праксеологічного підходу у професійному зростанні педагога як фахівця.

Виклад основного матеріалу. Інформаційне суспільство висуває нові вимоги до сучасного вчителя як організатора інтелектуального простору, фахівця, здатного на високому професійному рівні викладати предмет, вирішувати складні педагогічні завдання, конструктивно взаємодіяти на усіх рівнях та відповідати освітнім викликам сьогодення. Зважаючи на це, важливого значення набуває якість професійної діяльності педагога, саме тому реалізація праксеологічного підходу у професійній діяльності вчителя забезпечує раціональну й оптимальну діяльність суб'єктів освітнього процесу, гарантує досягнення поставлених цілей навчання, сприяє розвитку професіоналізму.

Педагогічна праксеологія, поєднуючи когнітивний і інструментальний рівень професійної діяльності, досліджує раціональну основу для усвідомленого знаходження і реалізацію себе в рамках професії. Практиологічний підхід за своєю суттю пов'язаний з удосконаленням діяльності та орієнтований на максимальну її доцільність, почав формуватися в другій половині ХХ ст. У своїй основі він має категорії цінностей і сенсу, якості, норм, мети, дій і процедур, результатів і продуктів, корекції діяльності. На цей час підхід використовується в процесі проектної діяльності, менеджменті, економіці. Можливості цього підходу дозволяють визначити раціональні норми здійснення діяльності та запропонувати рекомендації щодо оптимізації дій [Романишина : 282].

Засновником загальної праксеології є польський філософ Т. Котарбінський, який визначив основні її завдання, які відповідно до педагогічного контексту можемо сформулювати як:

- розробка та обґрунтування норм;
- вивчення закономірностей становлення професіоналізму педагога;
- аналітичний опис елементів професійних дій [Колесникова : 34].

Поняття «норма» стосовно педагогічної діяльності більшою мірою асоціюється з директивними установками (нормативними документами), в методологічному ж значенні воно вживається нечасто. Набагато частіше зустрічаються це поняття виключно в творчій його характеристиці, а саме в необхідності майстерної імпровізації роботи педагога.

Друге завдання праксеології передбачає вивчення еволюції педагогічної діяльності, зростання її досягнень, причому як в історичному аспекті (етапи і ознаки становлення педагогічної майстерності як професійного явища), так і в індивідуальному (розвиток майстерності конкретного педагога).

Нарешті, третє завдання педагогічної праксеології у науковому і прикладному значенні передбачає виявлення та подання різноманітності форм дії і його елементів. Прикладами можуть бути різні види професійної кооперації. Наприклад, з одного боку, лінійна послідовність почергових дій не пов'язаних один з одним вчителів-репетиторів, з іншого – злагоджена діяльність педагогічного колективу.

Педагогічна праксеологія не тільки вивчає освітню практику, а й супроводжує педагога в його професійній діяльності. Вона покликана навчити фахівця бути творцем власної успішної діяльності від початку до кінця, надати йому підтримку в перетворенні його в суб'єкта професійної діяльності та подоланні рецептурного (виконавської, репродуктивного) типу професійної поведінки. Знання праксеології мають універсальний характер по відношенню до всіх видів педагогічної діяльності, адже за допомогою ним можна навчитися оптимізувати свою діяльність, вміти інтегрувати свої зусилля з зусиллями колег, навчитися визначати межі професійної активності, забезпечити успішність педагогічної діяльності.

Професійна педагогічна діяльність педагога повинна бути ефективною, спираючись на наявні ресурси, при цьому досягати найбільшої продуктивності. На думку І. Коновальчук, ознаки якості діяльності педагога – це «істотні прояви діяльності, що характеризують своєрідність і свідчать про відповідність того чи іншого способу буття в професії (парадигмі), професійним нормам (стандартам) і освітнім потребам суспільства» [Коновальчук : 172]. В цьому контексті проблематичним є визначення ефективності педагогічної діяльності, що вказує на співвідношення продуктивності використання ресурсів в досягненні певної педагогічної мети.

На основі аналізу наукових досліджень можна виділити умовні групи, які характеризуватимуть праксеологічні аспекти професійної активності педагога (рис. 1).

Першу складають поняття, що розкривають ідеальний образ діяльності, знаючи, якою саме повинна бути діяльність, ми можемо цілеспрямовано її здійснювати, прагнучі до того, щоб відповідати за свої дії та відповідати заданим зразковим характеристикам. До таких характеристик належать:

якість (якість педагогічної діяльності, якість діяльності педагога або педагогічного колективу, якість організації педагогічного процесу);

успішність (успішність педагогічної діяльності, педагогічний успіх);

продуктивність (продуктивність педагогічної діяльності, продуктивність педагога, продукт педагогічної діяльності, продуктивність праці педагога);

результативність (результативність педагогічної діяльності, результати педагогічної діяльності та її конкретних видів);

ефективність (ефективність педагогічної діяльності, ефективну дію, педагогічний ефект).

Тут головне значення набуває поняття «якість педагогічної діяльності», своєю чергою воно розкривається і конкретизується через систему таких понять, як кваліфікація, компетентність, культура, майстерність, стиль, професіоналізм.

До другої групи відносять так звані інструментальні поняття, що відображають способи виявлення зазначених характеристик, зокрема оцінка і самооцінка педагогічної діяльності. До них відносять також характеристики, пов'язані з конкретизацією способів, якими ця оцінка може здійснюватися: педагогічна рефлексія, педагогічний аналіз, педагогічний контроль.

Третя група праксеологічних характеристик вказує на властивості тих чи інших дій, які проявляються у разі правильної організації педагогічної діяльності. До них відносять:

доцільність (відповідність мети);

цілеспрямованість (послідовність в досягненні мети);

проектність (вказує на проектну природу дій, їх спрямованість у майбутнє, здатність виробляти з їх допомогою «потрібне майбутнє»);

конструктивність (властивість, що фіксує освітній потенціал дій, здатність конструю-

вати проміжний і кінцевий результати певних елементів);

сфокусованість (регламентація професійних дій системою обмежень);

технологічність (об'єктивно зумовлена здатність виробляти своїми діями заплановані зміни);

методичність (обґрунтована впорядкованість діяльності);

інструментальність (оснащеність діяльності необхідними засобами);

практичність (корисність, здатність позитивно впливати на практику);

усвідомленість (усвідомлювати власних дій).

До окремої групи доречно віднести способи нормування і регламентації педагогічної активності. А саме: закономірність, закон, принцип, правило, підхід, програма, план. Будучи загальнонауковими і міждисциплінарними поняттями, вони змістовно конкретизують педагогічну дійсність, набуваючи при цьому праксеологічної функції (вказують на шляхи продуктивного здійснення діяльності). Це можна віднести до таких понять, як «дидактичні принципи», «принципи виховання», «вікові закономірності розвитку», «особистісно орієнтований підхід», «програма модернізації освіти», «план виховної роботи» та ін.

Наступна група понять, якими оперує педагогічна праксеологія, дозволяє аналізувати і оцінювати діяльність педагога з точки зору повноти і досконалості її структури. Сюди входять педагогічні цілі, завдання, методи, засоби, форми, результати, але вже в їх праксеологічній інтерпретації.

Ще одну групу складають показники, що визначають організаційно-процесуальну сторону педагогічної поведінки, як-от: стратегія педагогічної діяльності, логіка педагогічної діяльності, педагогічна тактика, професійні дії, методика, педагогічна технологія, педагогічна техніка.

Остання група передбачає вивчення кола питань, які допомагають вивчати і описувати продуктивність функціональних

Рис. 1. Практикологічні аспекти професійної активності педагога

ролей і позицій педагога в освітньому процесі: педагогічна (освітня) ситуація, педагогічна взаємодія, педагогічна функція, професійно-педагогічна позиція.

Праксеологічна структура педагогічної діяльності складається з педагогічних цілей і професійних завдань; професійних дій і процедур, спрямованих на вирішення завдань, а також отримання в результаті позитивних дій. Праксеологічні відносини суб'єкта з дійсністю завжди конструктивні, характеризуються як ідеальні та правильні. Праксеологічні характеристики педагогічної діяльності дозволяють співвідносити, наскільки відповідають дії педагога ідеальній діяльності. Ідеальна діяльність виступає в цьому разі як еталон, модель можливого і належного майбутнього.

Якщо йдеться про виділення індикаторів ідеальної педагогічної діяльності, то слід враховувати різноаспектний розгляд педагогічної дійсності, що детермінується методологічною підставою опису цих характеристик [Янкович : 28–29], наприклад, з точки зору якостей особистості педагога (аксеологічний підхід); норм здійснення педагогічного процесу, об'єктів педагогічної праці (системний підхід); видів і структури педагогічної діяльності (діяльнісний підхід) та ін. На цей час опис планованого результату професійної підготовки здійсню-

ється переважно на основі компетентнісного підходу. Цей підхід не суперечить праксеологічному підходу. Сутнісні аспекти обох підходів органічно представлені в культурно-праксеологічній концепції підготовки фахівців гуманітарної сфери [Олійник : 176–177].

З опорою на ідеї культурно-праксеологічної концепції нами визначені групи праксеологічних характеристик педагогічної діяльності, які є індикаторами ефективності педагогічної діяльності. Вони виділені за основою «аспект педагогічної діяльності» та розглянуті в таблиці 1.

Ці групи знаходяться в просторі категоріального апарату педагогічної праксеології, визначають, як розвиваються педагогічні науки, і не претендують на остаточну завершеність. Слід зазначити, що на цей час відбувається становлення і уточнення понятійного та термінологічного апарату педагогічної праксеології, і більшою мірою вона систематизує і використовує наявні трактування педагогічних понять [Коновальчук : 170–171].

Таким чином, визначення цих індикаторів виступає орієнтиром для визначення критеріїв виміру ефективності педагогічної діяльності. Зазначені групи праксеологічних характеристик педагогічної діяльності є нормативними індикаторами, які також можна враховувати під

Таблиця 1

Характеристика праксеологічної педагогічної діяльності

	Група	Зміст групи
Результативний аспект	<i>ідеальний образ діяльності</i>	якість, успішність, продуктивність, результативність, ефективність
	<i>концепти діяльності</i>	підхід, закономірність, закон, принцип, правило, програма, план
	<i>якість діяльності</i>	грамотність, освіченість, готовність, кваліфікація, компетентність, культура, майстерність
	<i>успішність здійснення діяльності</i>	доцільність, цілеспрямованість, проєктивність, конструктивність, нормування, технологічність, методичність, інструментальність, практичність, осмисленість, етичність, надійність, валідність
Процесуальний аспект	<i>структура діяльності</i>	мета, завдання, методи, засоби, форми, результати
	<i>види раціональної педагогічної діяльності</i>	пізнавально-пошукова, модельно-проєктувальних, управлінсько-комунікативна, оціночно-орієнтаційна
	<i>організаційно-процесуальні сторони педагогічної діяльності</i>	стратегія педагогічної діяльності, модель-припис, алгоритм організації процесу навчання (виховання), методика, педагогічна технологія
	<i>продуктивність професійних позицій педагога</i>	педагогічна ситуація, педагогічна взаємодія, педагогічне рішення, педагогічний діагноз, педагогічний стиль, педагогічні здібності
	<i>інструментарій та способи</i>	педагогічна техніка, педагогічний аналіз і самоаналіз, оцінка і самооцінка, педагогічна експертиза, рефлексія, контроль, тестування, кваліметрія, комп'ютерна діагностика

час розробки змісту педагогічних дисциплін і педагогічних практик і в сукупності змісту загально-педагогічної підготовки.

На основі виділених груп праксеологічних характеристик педагогічної діяльності можна здійснити розробку діагностичного інструментарію. Його слід розробляти в логіці певної групи понять (з точки зору однієї ознаки). Наприклад, діагностичний інструментарій, який спирається на індикатори, виділені за ознакою концепти діяльності, буде відображати використовувані педагогом способи нормування і регламентації його активності – враховуючи при цьому законмірності, закони; виконуючи принципи, правила; використовуючи підходи, програми, що зазначені у плані діяльності. Будучи загальнонауковими поняттями, вони змістовно конкретизують досліджувану діяльність педагога (наприклад, виконується педагогом правило – організація процесу навчання на основі системної педагогічної діагностики (це правило вказує шлях продуктивного здійснення діагностичної діяльності)).

Таким же чином слід розробляти діагностичні програми, враховуючи праксеологічні характеристики практичної діяльності, які представлені в одній групі індикаторів. Це дозволяє стандартизувати інструмент вимірювання, одночасно забезпечуючи валідність і надійність процедури.

Спираючись на наявні статистичні дані щодо праксеологічних компонентів професійної діяльності педагогів, ми провели емпіричне дослідження (2020 р.), результати якого наводимо нижче. Вчителям Вінницьких шкіл запропоновано дати відповіді на питання анкети (всього 59 респондентів).

Результати відповідей педагогів шкіл на питання анкети «Оцініть, будь ласка, наскільки ваша педагогічна активність у професійній діяльності пов'язана з поняттями, що вказані нижче: (позначте числами, починаючи з 1, їхню соціальну значимість для вас: 1 – найвища значущість). Аналіз анкет дозволяє відзначити наступне, що для педагогів найбільш значущими поняттями, з якими вчителі пов'язують власну педагогічну активність, виступають: робота (1-е місце в рангу), раціоналізм дій (2-е місце), старанність (3-е місце за рангом), само-

контроль (4-е місце в рангу), матеріальна забезпеченість (5-е місце за рангом), свобода (6-е місце за рангом); найменш популярними виступають поняття творчості (найнижча позиція в системі оцінювання рангів); потім слідує відповідальність за результати, освіченість, впевненість в собі, пізнання, ініціативність).

Щодо основних способів підвищення якості своєї педагогічної діяльності педагоги роблять таку вибірку.

Рис. 2. Найбільш ефективні способи підвищення якості своєї педагогічної діяльності

Аналіз діаграм на рис. 2 дозволяє зробити висновок, що для вчителів міста Вінниця найбільш ефективними способами підвищення якості своєї педагогічної діяльності є курси підвищення кваліфікації, потім – рефлексія педагогічної діяльності, 3-є місце займає коригування результатів незадовільних дій; 4-е і 5-е відповідно самоосвіта і завчасне проектування і продумування кожного заходу.

На діаграмі (рис. 3) показано результати відповідей респондентів на запитання «Які критерії, на вашу думку, можуть бути використані під час оцінки ефективності педагогічної діяльності? (Позначте числами, починаючи з 1, їхню соціальну значимість для вас)». Під час аналізу діаграми (рис. 3), що на 1-му місці значиться в тій та іншій групі критерій часу, витраченого на отримання результату; на 2-му і 3-му – відповідно ресурсовитратність часу досягнення результату і відповідність результату пропонованим до нього вимогам. Відповідно, можемо зробити висновок, що педагоги вибирають найбільш важливі праксеологічні критерії оцінки ефективності педагогічної діяльності.

Рис. 3. Критерії оцінки ефективності педагогічної діяльності

Одним із зазначених запитань анкери було питання про критерії, які можуть бути використані під час оцінки раціональності педагогічної діяльності. Результати відповідей на це питання представлені на рис. 4.

Рис. 4. Критерії оцінки раціональної педагогічної діяльності

Перше місце за рангом педагоги віддають критерію «оригінальність і самобутність при-

йомів і способів діяльності», на друге місце за рангом вчителі міста Вінниці виводять критерій «час виконання роботи, інтенсивність професійної діяльності». На основі отриманих результатів анкетування можна зробити висновок про те, що необхідною умовою для усвідомлення заходів відповідності особистісних властивостей соціально-моральним і професійним нормам є професійна самосвідомість педагога, важливими компонентами якого виступають рефлексія і самооцінка. Розвитку здібностей людини до рефлексії, самовдосконалення, самоосвіти і діяльно-регулятивному відношенню до себе сприяє праксеологічний підхід [Янкович, с. 28-35]. Це ще раз підтверджує актуальність праксеологічної методології в умовах впровадження професійних стандартів, значимість праксеологічної культури і відповідної компетентності, в тому числі і в складі цілісної професійної компетентності педагогів.

Висновки. У суперечливих і мінливих соціальних умовах вміння вибудовувати праксеологічні програми перетворення професійної поведінки, професійної позиції, спільної діяльності підвищує конкурентоспроможність педагога. Володіючи праксеологічними знаннями, вчитель отримує можливість до осмисленого перетворення будь-якої складної ситуації, приходять до розуміння, що навіть професійні помилки, які кожен з нас неминуче здійснює, можна перетворити в стартову точку для досягнення успіху.

Однак слід відзначити, що визначення праксеологічних основ діяльності педагога знаходиться в самому початку шляху. Для вирішення цього завдання потрібна спільна наукова дискусія науковців і практиків для вироблення нової методології педагогічної діяльності педагога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державні стандарти від 24 липня 2019 р. № 688. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.08.2021)
2. Колесникова І. А. Педагогическая праксеология : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. Москва, 2005. 256 с.
3. Коновальчук І. Головні завдання та можливості праксеології у розробці технологій реалізації інновацій у загальноосвітніх закладах. Українська полоністика. Педагогічні дослідження. 2013. С. 170–177. URL: file:///C:/Users/admin/Downloads/Up_2013_10_22.pdf.
4. Майборода В. К. Проблеми розвитку праксеологічних умінь майбутніх компетентних фахівців вищої школи України. *Вища освіта України*. 2012. No 4. С. 31–36. URL: file:///C:/Users/admin/Downloads/vou_2012_4_7.pdf.
5. Малихін А. О. Сутність і принципи праксеологічного підходу в методичній підготовці майбутнього вчителя технологій. *Наукові записки Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка*. Серія : Педагогіка. 2014. С. 72-77. http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2014_3_14.
6. Олійник Н. А. Практичне підход до професійної підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2017. Вип. 79(3). С. 176-181. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_79%283%29_36.

7. Романишина О. Я. Праксеологічна спрямованість формування професійної ідентичності майбутніх учителів. *Молодий вчений*. 2016 № 10. С. 282-285. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_10_66.
8. Янкович О. Праксеологічна підготовка майбутніх учителів у вищих навчальних закладах України та Польщі. *Наукові записки Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка*. 2017. С. 28-35. URL: <http://nzp.tnpu.edu.ua/article/view/120127>.
9. Banach Cz., (2001). Edukacja nauczycielska dla reformy i rozwoju edukacji w Polsce, [w:] Kompetencje zawodowe nauczycieli a problemy edukacji, red. E. Sałata, Wyd. ITE-PIB, Radom.
10. Sałata E. Realizacja kompetencji nauczycielskich w opinii badanych nauczycieli. Sałata Elżbieta. [Wyd. elektroniczne] URL: http://www.pulib.sk/elpub2/FHPV/Pavelka2/pdf_doc/salata.pdf.

REFERENCES

1. Derzhavni standarty (2019). [State standards] vid 24 lypnia 2019 r. № 688. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.08.2021)
2. Kolesnykova Y. A. (2005). Pedagogicheskaia prakseologiya. [Pedagogical praxeology]: ucheb. posobyе dlia stud. vyssh. ped. ucheb. zavedeniі. Moskva. 256 s. [in Russia].
3. Konovalchuk I. (2013). Holovni завдання та можливості праксеології у розробці технологій реалізації інновацій у загальноосвітніх закладах. [The main tasks and opportunities of praxeology in the development of technologies for the implementation of innovations in secondary schools]. *Ukrainska polonistyka. Pedagogichni doslidzhennia*. S. 170–177. URL: file:///C:/Users/admin/Downloads/Up_2013_10_22.pdf [in Ukrainian].
4. Maiboroda V. K. (2012). Problemy rozvytku prakseologichnykh umin maibutnykh kompetentnykh fakhivtsiv vyshchoi shkoly Ukrainy. [Problems of development of praxeological skills of future competent specialists of higher education of Ukraine]. *Vyshcha osvita Ukrainy*. No 4. S. 31-36. URL: file:///C:/Users/admin/Downloads/vou_2012_4_7.pdf [in Ukrainian].
5. Malykhin A. O. (2014). Sutnist i pryntsyipy prakseologichnoho pidkholu v metodychnii pidhotovtsi maibutnoho vchytelia tekhnologii. [The essence and principles of the praxeological approach in methodical preparation of the future teacher of technologies]. *Naukovi zapysky Ternopilskyi natsionalnyi pedagogichnyi universytet imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriiia : Pedagogika*. S. 72-77. http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2014_3_14 [in Ukrainian].
6. Oliinyk N. A. (2017). Prakseologichnyi pidkhid do profesiinoi pidhotovky maibutnykh fakhivtsiv ahrarnoi haluzi. [Praxeological approach to professional training of future specialists in the agricultural sector]. *Zbirnyk naukovykh prats Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Pedagogichni nauky*. Vyp. 79(3). S. 176-181. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpn_2017_79%283%29_36 [in Ukrainian].
7. Romanyshyna O. Ya. (2016). Prakseologichna spriamovanist formuvannia profesiinoi identychnosti maibutnykh uchyteliv. [Praxeological orientation of formation of professional identity of future teachers]. *Molodyi vchenyi*. № 10. S. 282-285. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_10_66. [in Ukrainian].
8. Iankovych O. (2017). Prakseologichna pidhotovka maibutnykh uchyteliv u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy ta Polshchi. [Practical training of future teachers in higher educational institutions of Ukraine and Poland]. *Naukovi zapysky Ternopilskyi natsionalnyi pedagogichnyi universytet imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriiia : Pedagogika*. S. 28-35. URL: <http://nzp.tnpu.edu.ua/article/view/120127>. [in Ukrainian].
9. Banach Cz.,(2001). Edukacja nauczycielska dla reformy i rozwoju edukacji w Polsce, [w:] Kompetencje zawodowe nauczycieli a problemy edukacji, red. E. Sałata, Wyd. ITE-PIB, Radom.
10. Sałata E. Realizacja kompetencji nauczycielskich w opinii badanych nauczyciel [Opinions of the Researched Teachers as to the Realization of Teachers' Competences], [Wyd. elektroniczne], URL: http://www.pulib.sk/elpub2/FHPV/Pavelka2/pdf_doc/salata.pdf.

N. A. OLIINYK

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of Primary Education,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University,
Vinnytsia, Ukraine
E-mail: natalia.oliinuk0480@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-9340-4378>*

N. M. TRACHUK

*Assistant at the Department of Primary Education,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University,
Vinnytsia, Ukraine
E-mail: vi090394onn@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-1716-7029>*

PRACTICEOLOGICAL ASPECTS OF TEACHER'S PROFESSIONAL ACTIVITY

The relevance of the study is due to the need to increase the effectiveness of pedagogical activities, quality performance of labor functions of the teacher, offered in accordance with the professional standard of the teacher. The purpose of the article is to clarify the essence of praxeological pedagogical activity of teachers. The experience of leading scientists on professional training of teachers on the basis of praxeological approach is analyzed. The results of empirical research of praxeological components in the professional activity of teachers of Vinnytsia schools are shown. The semantic praxeological aspects that characterize the content of the teacher's professional activity are concretized: the concepts that reveal the ideal way of activity (quality, success, productivity, efficiency, effectiveness); instrumental concepts (self-assessment, pedagogical reflection, pedagogical analysis); properties of success of actions (expediency, purposefulness, projectivity, constructiveness, manufacturability, methodicalness, instrumentality, practicality, meaningfulness); ways of rationing and regulation of pedagogical activity (laws, principles, approaches, programs, plan); completeness and perfection of the structure of pedagogical activity (goals and objectives, methods, means, forms, results); organizational and procedural side of pedagogical behavior (strategy of pedagogical activity; logic of pedagogical activity, pedagogical tactics; professional actions; methodology; technological procedures; pedagogical technique); specifics of pedagogical interaction, professional and pedagogical position. Emphasis is placed on the need to substantiate innovative ways of implementing praxeological training of teachers, exchange of experience of teachers and scientists. Scope of application of results: the sphere of basic general education, higher pedagogical education, improvement of professional skills and qualification.

Key words: teacher, competence, praxeology, praxeological aspects, pedagogical activity.